

แนวทางการจัดกิจกรรมเสริมสร้างการคิดวิเคราะห์ของเด็กปฐมวัยโดยผู้ปกครองต้นแบบ ในจังหวัดสุราษฎร์ธานี

Promoting Analytical Thinking of Early Childhood from Master Parents in Surat Thani Province

ชิตาพร เอี่ยมสะอาด¹ พัทชรินทร์ จันทร์ส่องแสง² เสาวภาคย์ สว่างจันทร์³ และ ชนิตา ชาตา⁴
Chitaporn Iamsaard¹, Phatcharin Jansongsang², Saowaphak Sawangjan³,
and Chanida Chata⁴

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสังเคราะห์แนวทางการจัดกิจกรรมที่ผู้ปกครองต้นแบบใช้เสริมสร้างการคิดวิเคราะห์ของเด็กช่วงปฐมวัย กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้ปกครองในจังหวัดสุราษฎร์ธานีที่มีประสบการณ์เลี้ยงลูกให้ประสบผลสำเร็จในชีวิตและหน้าที่การงาน จำนวน 19 คน เครื่องมือที่ใช้ คือ การสัมภาษณ์เชิงลึกวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการสรุปอุปนัย

ผลการวิจัย พบว่า แนวทางการจัดกิจกรรมที่ผู้ปกครองต้นแบบใช้เสริมสร้างการคิดวิเคราะห์ของเด็กปฐมวัยที่ทำให้ประสบผลสำเร็จในชีวิตเกิดจากแนวคิด ความเชื่อ ความรู้สึกรับจากประสบการณ์ตรง 5 ประการ ได้แก่ 1) การฝึกให้รู้จักรับผิดชอบด้วยการทำงาน 2) การใช้เหตุผลอยู่เหนืออารมณ์ 3) การกำกับติดตามอย่างต่อเนื่อง 4) การเป็นโค้ช 5) การใช้หลักธรรมทางศาสนา ภายใต้ความเชื่อเรื่องธรรมชาติการเรียนรู้ตามวัย การจัดสภาพแวดล้อมเอื้อต่อการเรียนรู้ การให้อิสระทางความคิดและเวลา ความเสมอต้นเสมอปลายในความรักและเอาใจใส่ และใช้กิจกรรมในหมวดงานบ้าน 10 กิจกรรม หมวดงานครัว 10 กิจกรรม หมวดกิจวัตรประจำวัน 12 กิจกรรม หมวดงานอดิเรกและนันทนาการ 13 กิจกรรม จากการให้ลูกทำกิจกรรมดังกล่าว พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการคิดวิเคราะห์ของเด็กปฐมวัย ได้แก่ ชนิดของกิจกรรม ลักษณะของสื่ออุปกรณ์ วิธีการขั้นตอนที่เด็กมีส่วนร่วม บทบาทของผู้ปกครองในการกระตุ้นคิด จูงใจให้สังเกต ใช้คำถามชวนคิด การตอบข้อสงสัย ยอมรับการกระทำของเด็ก และเป็นแบบอย่าง

คำสำคัญ: การคิดวิเคราะห์ / เด็กปฐมวัย / ผู้ปกครองต้นแบบ

Article Info: Received 19 October, 2019; Received in revised form 20 November, 2019; Accepted 24 November, 2019

¹ อาจารย์ประจำสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี อีเมล: chitaporn.iam@sru.ac.th
Lecturer in Early Childhood Education Program, Faculty of Education, Suratthani Rajabhat University
Email: chitaporn.iam@sru.ac.th

² อาจารย์ประจำสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี อีเมล: toytoy-uefa@hotmail.co.th
Lecturer in Early Childhood Education Program, Faculty of Education, Suratthani Rajabhat University
Email: toytoy-uefa@hotmail.co.th

³ อาจารย์ประจำสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี อีเมล: saowaphak.saw@gmail.com
Lecturer in Early Childhood Education Program, Faculty of Education, Suratthani Rajabhat University
Email: saowaphak.saw@gmail.com

⁴ ครู คศ. 2 โรงเรียนอนุบาลสุราษฎร์ธานี อีเมล: poolampard41@gmail.com
Teacher in Anuban Suratthani School Email: poolampard41@gmail.com

Abstract

The objectives of this study were to study and synthesize the concepts of activity arrangement which were created to promote the analytical thinking of early childhood by master parents. The samples were 19 guardians in Surat Thani who parented their children to succeed in life and working. The research instrument was an in-depth interview. An inductive method was used to analyze the data. The research results were as follows:

Activity arrangement in parenting use to enhance the analytical thinking for successful children; 1) to train children to be responsible by working, 2) to be reasonable over emotional, 3) to follow up children continuously, 4) to be as a coach and 5) to parent children with religious principle. They parented children under the belief of the nature in children's learning, the atmosphere arrangement to promote children's learning, providing an opportunity to think independently and time, and providing consistent loving and care. Which uses 10 household chores, 10 kitchen chores, 12 daily routine activities, and 13 hobbies and recreations. Factors which were able to influence the analytical thinking of early childhood were activity types, the activity arrangement applied by the master parents included 5 concepts of equipment types, ways of children's participation, as well as the guardian roles in motivating children's notice, questioning to arouse their thinking, answering their questions, accepting their actions, and modeling.

KEYWORDS: ANALYTICAL THINKING / EARLY CHILDHOOD / MASTER PARENT

บทนำ

กระแสการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลกที่ซับซ้อนตัวอย่างรวดเร็ว รุนแรง รุ่มล่อม ซึมลึก ทั้งในมิติของวิถีชีวิตความคิดความเชื่อ เศรษฐกิจ สังคม และการเมือง อยู่ในภาวะสับสนตลอดเวลา ที่ เนื่องจาก การก้าวรุกของคลื่นเทคโนโลยีแบบก้าวกระโดดที่ถาโถมเข้าสู่สังคมไทยเป็นระลอกจนผู้คนตั้งรับไม่ทันส่งสัญญาณเตือนภัยเป็นระยะทำให้ผู้คนต้องปรับเปลี่ยนกระบวนทำในวิถีชีวิตให้ทันกับภาวะวิกฤตแห่งยุคสมัย ด้วยเหตุนี้การพัฒนาคนจึงจำเป็นต้องมุ่งพัฒนาให้มีทักษะที่สามารถยืนหยัดอยู่ในโลกแห่งยุคสมัยได้อย่างมั่นคง และยั่งยืน ซึ่งหนึ่งในนั้น ได้แก่ ทักษะการคิดวิเคราะห์ (สุนน อมรวิวัฒน์, 2559)

การคิดวิเคราะห์เป็นทักษะทางสมองของมนุษย์ที่ทำหน้าที่เสมือนกับคันเรือคอยสั่งการควบคุม กำกับให้มนุษย์ได้แสดงพฤติกรรมเพื่อความอยู่รอดที่ประกอบด้วยทักษะสำคัญ 3 ส่วน ได้แก่ การวิเคราะห์ความสำคัญของสิ่งต่าง ๆ (Analysis of element) การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ (Analysis of relationship) และการคิดวิเคราะห์หลักการ (Analysis of

organizational principle) (Bloom, 1956) เป็นฐานรากของทักษะอื่น ๆ และพัฒนาได้ดีที่สุดในช่วงปฐมวัย เนื่องจากเป็นช่วงที่สมองพัฒนาได้ดีที่สุด โดยเฉพาะช่วงอายุ 3-4 ปีแรกของชีวิต (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ และองค์การยูนิเซฟ, 2560) ด้วยเหตุนี้กระทรวงศึกษาธิการจึงได้กำหนดให้ทักษะการคิดเป็นมาตรฐานหนึ่งของหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยพุทธศักราช 2560 ได้แก่ มาตรฐานที่ 10 มีความสามารถในการคิดที่เป็นพื้นฐานในการเรียนรู้ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560) เช่นเดียวกับประเทศมาเลเซียที่ได้กำหนดทักษะการคิดแบบต่าง ๆ ให้เป็นคุณลักษณะที่พึงประสงค์สำหรับนักเรียนทุกคนเพื่อให้สามารถแข่งขันในเวทีโลกได้ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2559) เพราะหากเลยเวลานี้ไปแล้วเสมือนการปิดหน้าต่างแห่งโอกาสไปตลอดชั่วชีวิต

การพัฒนาการคิดวิเคราะห์ของเด็กช่วงปฐมวัยเป็นการพัฒนาสมองส่วนหน้าให้เจริญเติบโตได้สูงสุด สิ่งแวดล้อมการเลี้ยงดูและการอบรมสั่งสอนเป็นปัจจัยที่จะช่วยให้กิ่งประสาทแตกแขนงเกิดการสร้าง Synapses ในสมองส่วนหน้า (Prefrontal cortex) และเป็นส่วนที่ช่วยนำข้อมูลจากสิ่งแวดล้อมมาประมวลผลคัดกรองเพื่อใช้ในการคิดตัดสินใจกำกับตนเองไปสู่ความสำเร็จ การฝึกฝนอย่างต่อเนื่องจะเป็นการสร้างเครือข่ายเส้นใยประสาทเชื่อมโยงสมองหลาย ๆ บริเวณ ส่งผลให้เด็กมีทักษะการคิดที่ช่วยกำกับตนเองไปสู่เป้าหมายได้ (นวลจันทร์ จุฑาภักดีกุล, 2561) ดังนั้น การหนุนเสริมให้สมองของเด็กส่วนการคิดวิเคราะห์ได้พัฒนาเต็มศักยภาพนั้นต้องให้เด็กได้เรียนรู้ด้วยการเล่น ปฏิบัติจริง เผชิญและแก้ปัญหาด้วยตนเอง โดยเด็กต้องวางแผนปฏิบัติเอง และตีความเป็นความรู้เอง ผ่านการทำแล้วคิดสลับกับคิดแล้วทำ เพื่อก่อให้เกิดความรู้คือสิ่งแปลกใหม่ที่อุบัติขึ้นหลังมีประสบการณ์สัมผัสที่กระตุ้นให้จิตไม่เฉย เกิดการรู้คิด คิดเป็น คิดได้เอง ซึ่งต้องอาศัยการกระตุ้นจุดประกายความสงสัยและมีประสบการณ์ในบริบทที่กว้างกว่าห้องเรียนและตำรา (สุธีระ ประเสริฐสรรพ, 2555) ในการนี้ผู้เขียนเชื่อมโยงไปถึงสถาบันครอบครัวผ่านการอบรมเลี้ยงดู อันเป็นบริบทนอกห้องเรียนที่ผู้ปกครองต้นแบบได้ใช้จัดกิจกรรมพัฒนาเด็กปฐมวัยให้มีทักษะการคิดวิเคราะห์ประสบผลสำเร็จมาแล้ว (จิตาพร เอี่ยมสะอาด และคณะ, 2561)

ผู้ปกครองต้นแบบเป็นผู้ที่มีประสบการณ์ในการเลี้ยงดูบุตรหลานให้ประสบผลสำเร็จมาแล้วผู้ซึ่งเป็นครูที่ไร้ผู้ศิษย์ เป็นเพียงปราชญ์ชาวบ้านที่ใช้ภูมิปัญญาด้านการอบรมเลี้ยงดูสรรค์สร้างเด็กปฐมวัยให้คิดวิเคราะห์ได้และประสบผลสำเร็จในชีวิต ดังนั้น สังคมไทย

จึงไม่ควรมองข้ามภูมิปัญญานี้ เพราะเป็นองค์ความรู้แฝงอยู่ในแผ่นดินไทยทั่วทุกหนทุกแห่ง ดังที่ สุมณ อมรวิวัฒน์ (2559) กล่าวไว้ว่า ความรู้ของชาวบ้านเป็นองค์ความรู้แฝงอยู่ในแผ่นดินไทยเต็มไปหมดทั้งทางวัฒนธรรม ความคิด ความเชื่อเป็นความรู้ที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ เป็นทฤษฎีไร้ระเบียบที่มักถูกปฏิเสธ เพราะความไม่เชื่อมั่นในครูที่เป็นชาวบ้าน ไร้ภูมิทางการศึกษาไร้ตำแหน่งที่น่ายำเกรง กลายเป็นการปิดประตูตายสำหรับปราชญ์ชาวบ้าน โดยหมายรวมถึงครูชาวบ้านด้านการอบรมเลี้ยงดูด้วยเช่นกัน จึงเป็นเรื่องที่น่าเสียดายหากไม่นำภูมิปัญญาด้านการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยที่ประสบผลสำเร็จมาแล้วในอดีตมาเป็นแนวทางผสมผสานกับการเป็นศิลปินสร้างเด็กผ่านการอบรมเลี้ยงดูในปัจจุบัน

ในสถานการณ์ปัจจุบัน การจัดกิจกรรมตามแนวทางของผู้ปกครองต้นแบบที่หนุนเสริมให้เด็กได้คิดวิเคราะห์ที่ได้หายไปจากสังคมไทย ด้วยพ่อแม่ผู้ปกครองมีค่านิยม ความเชื่อในเรื่องการเลี้ยงลูกให้ประสบความสำเร็จนั้นต้องเป็นคนเก่งในเชิงวิชาการ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง ๆ ด้วยเหตุนี้ จึงมุ่งเน้นพัฒนาเด็กปฐมวัยด้านไอคิวเป็นสำคัญ การเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยยังไม่เปิดโอกาสให้เด็กได้เล่น เรียนรู้สู่การปฏิบัติจริง ลองคิด ลองทำตามวัย ลองแก้ปัญหาด้วยตนเอง ฝากเด็กไว้กับเทคโนโลยี โรงเรียนกวดวิชาเป็นส่วนใหญ่ มองข้ามทักษะที่จำเป็นสำหรับการสร้างคุณลักษณะของเด็กปฐมวัยแห่งยุค 4.0 ทำให้เด็กขาดโอกาสที่ดีในการส่งเสริมพัฒนาการรอบด้านเพื่อเป็นฐานรากของชีวิตในอนาคตทั้งด้านร่างกาย อารมณ์จิตใจ สังคมสติปัญญาและพัฒนาทักษะสมอง (จิตา พัทธสินสุข, 2562) จนเป็นวิกฤตปฐมวัยส่งผลกระทบต่ออนาคตของชาติ จากหลักการและเหตุผลข้างต้นคณะผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาเรื่องแนวทางการจัดกิจกรรมเสริมสร้างการคิดวิเคราะห์ของเด็กปฐมวัยโดยผู้ปกครองต้นแบบในจังหวัดสุราษฎร์ธานี เพื่อเป็นแนวทางให้พ่อแม่ ผู้ปกครอง ชุมชนจัดกิจกรรมการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยตามวิถีชีวิตให้มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ อันจะนำไปสู่การลดปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคมและชุมชน

วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาและสังเคราะห์แนวทางการจัดกิจกรรมที่ผู้ปกครองต้นแบบในจังหวัดสุราษฎร์ธานีใช้เสริมสร้างการคิดวิเคราะห์ของเด็กช่วงปฐมวัย

ขอบเขตของโครงการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการศึกษาเกี่ยวกับ

1. การคิดวิเคราะห์ หมายถึง กลไกทางสมองที่พิจารณาวัตถุ สิ่งของเรื่องราว หรือเหตุการณ์ในแง่มุมต่าง ๆ ได้แก่ 1) การวิเคราะห์องค์ประกอบย่อย เป็นการพิจารณารายละเอียดของวัตถุ สิ่งของเรื่องราว หรือเหตุการณ์ โดยผ่านการใช้ประสาทสัมผัสทั้งห้า แล้วอธิบายหรือระบุถึงชนิด ลักษณะของส่วนประกอบของสิ่งต่าง ๆ และความสำคัญของส่วนประกอบย่อย 2) การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ หมายถึง การพิจารณาถึงชนิดของความสัมพันธ์ ขนาดของความสัมพันธ์ ขั้นตอนของความสัมพันธ์ การหาสาเหตุหรือผลที่เกิดขึ้นในเหตุการณ์หรือการกระทำ และการใช้เหตุผลในการคาดคะเนความสัมพันธ์ในรูปอุปมาอุปมัย 3) การวิเคราะห์เชิงหลักการ หมายถึง การลงความเห็นหรือลงข้อสรุปเพื่ออธิบายเกี่ยวกับสิ่งที่สัมผัสด้านโครงสร้าง และหลักการ

2. ผู้ปกครองต้นแบบ หมายถึง ผู้ปกครองที่มีประสบการณ์ในการอบรมเลี้ยงดูลูก อาจเคยเป็นพ่อแม่ตัวอย่าง หรือพ่อแม่ดีเด่น โดยปัจจุบันลูกมีอายุตั้งแต่ 25 ปีขึ้นไป มีความสำเร็จในชีวิตครอบครัวและมีหน้าที่การงานที่มั่นคง เป็นที่ยอมรับของชุมชนในจังหวัดสุราษฎร์ธานี ทั้ง 19 อำเภอ

3. แนวทางการจัดกิจกรรมที่ผู้ปกครองต้นแบบใช้เสริมสร้างการคิดวิเคราะห์ของเด็กช่วงปฐมวัย หมายถึง วิธีการที่ผู้ปกครองใช้ในการให้บุตรหลานทำกิจกรรม อันเป็นผลมาจากความคิด ความเชื่อ ความรู้สึกลูกยอมรับโดยอาศัยประสบการณ์ตรง ซึ่งรวมถึงชนิดและลักษณะของกิจกรรม เทคนิควิธีที่ให้ผู้บุตรหลานได้ปฏิบัติในช่วงอายุ 3-5 ปี

วิธีการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นส่วนหนึ่งของการวิจัยเรื่องการพัฒนารูปแบบกิจกรรมเสริมสร้างการคิดวิเคราะห์ของเด็กปฐมวัยโดยใช้ผู้ปกครองต้นแบบเป็นฐานในจังหวัดสุราษฎร์ธานี ซึ่งเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) โดยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยกระบวนการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) กับผู้ปกครองต้นแบบในจังหวัดสุราษฎร์ธานี ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ประชากร คือ ผู้ปกครองต้นแบบในเขตจังหวัดสุราษฎร์ธานี จำนวน 19 อำเภอ 38 คน

กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้ปกครองต้นแบบในเขตจังหวัดสุราษฎร์ธานี อำเภอละ 1 คน รวมทั้งสิ้น 19 คน ใช้วิธีการเลือกแบบสโนว์บอล (Snow-ball) ที่ครอบคลุมทุกอำเภอในจังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยกำหนดเกณฑ์ในการคัดเลือก 1) เป็นบุคคลที่มีอายุตั้งแต่ 50 ปีขึ้นไป 2) เป็นบุคคลที่มีภูมิลำเนาในจังหวัดสุราษฎร์ธานี ไม่น้อยกว่า 10 ปี 2) มีประสบการณ์ในการอบรมเลี้ยงดูลูกให้ประสบผลสำเร็จในชีวิตและหน้าที่การงาน หรือเคยเป็นพ่อแม่ตัวอย่าง หรือพ่อแม่ดีเด่น ยินดีให้ข้อมูลด้วยความเต็มใจ และเป็นที่ยอมรับจากสมาชิกในหมู่บ้าน หรือชุมชนอย่างกว้างขวางเกี่ยวกับเรื่องการเลี้ยงดู 3) ไม่มีปัญหาด้านความทรงจำหรือการรับรู้ แล้วจัดทำคุณสมบัติของผู้ให้ข้อมูลอำเภอละ 2 คน เพื่อให้ที่ปรึกษางานวิจัยพิจารณาความเหมาะสมของผู้ให้ข้อมูลเหลืออำเภอละ 1 คน

การสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือ

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยศึกษาเกี่ยวกับวิธีการที่ผู้ปกครองใช้ในการให้บุตรหลานทำกิจกรรม อันเป็นผลมาจากความคิด ความเชื่อ ความรู้สึกละเลาะโดยอาศัยประสบการณ์ตรง ซึ่งรวมถึงชนิดและลักษณะของกิจกรรม เทคนิควิธีที่ให้ผู้ปกครองได้ปฏิบัติในช่วงอายุ 3-5 ปี เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์เชิงลึกเกี่ยวกับแนวทางการจัดกิจกรรมที่ผู้ปกครองต้นแบบในจังหวัดสุราษฎร์ธานีใช้พัฒนาเด็กในช่วงปฐมวัยโดยมีขั้นตอนการสร้าง ดังนี้

1. ศึกษาเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวกับการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึกของกลุ่มเป้าหมาย

2. กำหนดประเด็นคำถาม (Guideline) โดยกำหนดข้อคำถามแต่ละข้อเป็นหัวข้อหลัก และจัดทำแบบสัมภาษณ์เชิงลึกเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมที่ผู้ปกครองต้นแบบในจังหวัดสุราษฎร์ธานีใช้พัฒนาเด็กช่วงปฐมวัยฉบับร่าง ประกอบด้วย 1) วิธีการที่ผู้ปกครองใช้ในการในการจัดกิจกรรมการเลี้ยงดูให้ประสบผลสำเร็จเกิดจากแนวคิด ความเชื่อใดบ้าง 2) ชนิดกิจกรรม วิธีการให้ลูกทำ ลักษณะหรือวิธีการทำกิจกรรมของบุตรหลาน 3) การใช้เทคนิคหรือปัจจัยที่ทำให้บุตรหลานทำกิจกรรมนั้นประสบความสำเร็จ 4) ข้อเสนอแนะอื่น ๆ บุคคลที่ควรแนะนำให้เป็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญเพิ่มเติมกรณีที่ต้องการตรวจสอบว่าข้อมูลยังไม่สมบูรณ์

3. นำแบบสัมภาษณ์เชิงลึกที่สร้างขึ้นเสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบความเหมาะสมของข้อคำถามแล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ และจัดทำแบบสัมภาษณ์เชิงลึกให้เป็นฉบับสมบูรณ์ซึ่งมีค่า IOC เฉลี่ยทั้งฉบับเท่ากับ 0.95

การเก็บรวบรวมข้อมูล คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการดังนี้

1. ค้นหาผู้ให้ข้อมูลที่ครอบคลุมทุกอำเภอในจังหวัดสุราษฎร์ธานี แล้วจัดทำคุณสมบัติของผู้ให้ข้อมูลเพื่อให้ที่ปรึกษางานวิจัยพิจารณาความเหมาะสมของผู้ให้ข้อมูลอำเภอละ 1 คน

2. ปฐมนิเทศนักศึกษาและผู้ช่วยนักวิจัยให้รู้และเข้าใจวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก การบันทึกข้อมูล การถ่ายรูป การติดต่อประสานงานเพื่อเก็บข้อมูล เป็นต้น

3. ดำเนินการสัมภาษณ์ผู้ปกครองต้นแบบครั้งละ 1 คน ใช้การพูดคุยแบบไม่เป็นทางการและไม่มีโครงสร้างที่กำหนดไว้ตายตัว (Non-structure interview) แต่จะใช้คำถามนำตามที่กำหนดในแบบสัมภาษณ์เชิงลึก

การวิเคราะห์ข้อมูล

คณะผู้วิจัยใช้วิธีการวิเคราะห์สรุปอุปนัย (Analytic induction) กับข้อมูลภาคสนามที่ได้จากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกโดยวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นทันทีขณะเก็บข้อมูลในพื้นทีแต่ละครั้ง ดังนี้

1. จัดบันทึกประเด็นสำคัญควบคู่กับการบันทึกเสียงขณะสัมภาษณ์ พร้อมกับบันทึกภาพ เพื่อนำมาใช้ในการตรวจสอบข้อมูลเรื่องเดียวกันจากแหล่งข้อมูลหลายแหล่ง

2. นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกมาวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content analysis) ด้วยวิธีการทั้งระบบ แล้วแยกข้อมูลที่มีลักษณะคล้ายกันอยู่ด้วยกัน หรือสร้างมโนทัศน์ (Concept) ของข้อมูลที่ค้นพบแต่ละประเด็น เพื่อนำมาจัดหมวดหมู่ในลักษณะของข้อความที่สัมพันธ์เชื่อมโยงกันเชิงเหตุผลกับข้อกำหนดที่ประกอบด้วยแนวทางในการจัดกิจกรรมที่ผู้ปกครองต้นแบบใช้พัฒนาเด็กช่วงปฐมวัย อันเป็นผลมาจากความคิด ความเชื่อ ความรู้สึกรับโดยอาศัยประสบการณ์ตรง ชนิดหรือลักษณะธรรมชาติของกิจกรรมที่ผู้ปกครองจัดให้กับเด็กช่วงปฐมวัย 4 หมวด ได้แก่ งานบ้าน งานครัว งานกิจวัตรประจำวัน และงานอดิเรกหรืองานนันทนาการ ตลอดจนเทคนิควิธีที่ให้ผู้ปกครองได้ปฏิบัติกิจกรรมได้แก่

บทบาทและการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง

3. เปรียบเทียบรายละเอียดของประเด็นข้อมูลที่เป็นข้อกำหนดในข้อ 2 พร้อมทั้งนำมาพิจารณาความเหมือนและความแตกต่างของข้อมูลที่รวบรวมได้ในแต่ละพื้นที่ เพื่อยืนยันและสรุปข้อมูล

4. ตรวจสอบความเที่ยงตรงของข้อมูล (Validity) และความเชื่อถือได้ (Reliability) ของข้อมูลภาคสนามทุกครั้งที่ได้เก็บข้อมูลด้วยการพิจารณาข้อคำถาม เช่น การสื่อความหมายตรงตามที่ต้องการขณะที่สัมภาษณ์เพื่อให้ได้รับคำตอบที่สอดคล้องกับข้อมูลเดิม และสรุปเป็นข้อมูลพื้นฐานจากการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Triangulation method) โดยตรวจสอบ 1) ความแตกต่างของผู้ให้ข้อมูล กรณีผู้ให้ข้อมูลต่างกันแต่ข้อมูลที่ได้มีลักษณะเดียวกันถือว่า ข้อมูลนั้นเชื่อถือได้ 2) ความแตกต่างของเวลาในการให้ข้อมูล กรณีเวลาในการให้ข้อมูลต่างกันแต่ข้อมูลที่ได้มีลักษณะเดียวกันถือว่า ข้อมูลนั้นเชื่อถือได้ และ 3) ความแตกต่างของสถานที่ที่ให้ข้อมูล กรณีสถานที่ในการให้ข้อมูลต่างกันแต่ข้อมูลที่ได้มีลักษณะเดียวกันถือว่า ข้อมูลนั้นเชื่อถือได้

5. การตรวจสอบด้านปริมาณข้อมูลที่ยืนยัน พร้อมกับบันทึกผลสรุปไว้ให้ครอบคลุมประเด็นคำถามและวัตถุประสงค์การวิจัย กรณีไม่เพียงพอจะเก็บข้อมูลเพิ่มเติมจนกระทั่งได้ข้อมูลเพียงพอกับการตอบวัตถุประสงค์การวิจัย

6. นำข้อมูลเกี่ยวกับแนวทางการจัดกิจกรรมที่ผู้ปกครองต้นแบบใช้พัฒนาเด็กช่วงปฐมวัย ซึ่งผ่านการตรวจสอบข้อมูลที่ยืนยันและบันทึกผลสรุปจากข้อ 4 มาตีความว่า สอดคล้องหรือแตกต่างจากแนวคิดเรื่ององค์ประกอบของการคิดวิเคราะห์ 3 ส่วน ได้แก่ ด้านองค์ประกอบย่อย การด้านความสัมพันธ์ และด้านเชิงหลักการซึ่งเป็นผลลัพธ์จากการทำกิจกรรม พร้อมกับพิจารณาความเหมาะสมของกิจกรรมกับธรรมชาติของเด็ก 3-5 ปี หากพบข้อมูลที่ขัดแย้งกันหรือข้อมูลไม่เพียงพอจะจัดเก็บข้อมูลซ้ำเพื่อยืนยันความถูกต้องจนเกิดความเข้าใจ (Cognitive construct) โดยสามารถสร้างเป็นข้อสรุปเบื้องต้น ดังนี้

ตาราง 1

การประมวลและสังเคราะห์แนวทางการจัดกิจกรรมที่ผู้ปกครองต้นแบบในจังหวัดสุราษฎร์ธานีใช้เสริมสร้างการคิดวิเคราะห์ของเด็กปฐมวัย

ประมวลแนวทางการจัดกิจกรรมพัฒนาเด็กปฐมวัย ที่ผู้ปกครองต้นแบบใช้	ผลลัพธ์การสังเคราะห์แนวทางการจัด กิจกรรม
	องค์ประกอบของการคิดวิเคราะห์
1. วิธีการที่ผู้ปกครองใช้ให้บุตรหลานทำกิจกรรมที่เป็นผล มาจากความคิด ความเชื่อ ความรู้สึกยอมรับโดยอาศัย ประสบการณ์ตรง	1. การวิเคราะห์องค์ประกอบย่อย 2. การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ 3. การวิเคราะห์เชิงหลักการ
2. ชนิด ลักษณะ และวิธีการจัดกิจกรรม	
3. เทคนิคหรือปัจจัยใช้ในการทำกิจกรรม	
4. ข้อเสนอแนะอื่น ๆ	

7. นำข้อมูลแนวทางการจัดกิจกรรมของผู้ปกครองต้นแบบที่สังเคราะห์กับองค์ประกอบของการคิดวิเคราะห์และปัจจัยที่ส่งผลต่อการคิดวิเคราะห์ของเด็กปฐมวัยให้ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบ เพื่อพิจารณาความเหมาะสมของกิจกรรม จำนวน 9 คน และปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะอีกครั้ง

ผลการวิจัย

ผลการศึกษาสังเคราะห์แนวทางการจัดกิจกรรมที่ผู้ปกครองต้นแบบใช้เสริมสร้างการคิดวิเคราะห์ของเด็กช่วงปฐมวัย พบว่า แนวทางที่ผู้ปกครองเลือกใช้ในการให้บุตรหลานทำกิจกรรมและส่งผลให้ลูกคิดวิเคราะห์จนประสบผลสำเร็จในชีวิตเกิดจากความคิด ความเชื่อ ความรู้สึกยอมรับโดยอาศัยประสบการณ์ตรง ในประเด็นต่อไปนี้

1. การฝึกให้รู้จักรับผิดชอบด้วยการทำงานตามสภาพการณ์จริง โดยการมอบหมายหน้าที่ความรับผิดชอบให้เด็กปฏิบัติที่ชัดเจนตามสถานการณ์ในตอนนั้น การฝึกเด็กทำงานเป็นการฝึกความรับผิดชอบ รู้จักอดทน อดกลั้น ยับยั้งชั่งใจ รู้จักอดเปรี้ยวไว้กินหวาน เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ทำ เปิดโอกาสให้เด็กทำกิจกรรมหรือรับผิดชอบหลายอย่างเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ที่หลากหลาย ขณะเดียวกันในการทำงานต้องให้เด็กได้คิดตัดสินใจเองทำเองก่อนเป็นหลัก ไม่ทำให้ทุกเรื่อง หากทำสิ่งใดไม่ได้จะให้ทดลองทำใหม่หรือบางครั้งอาจต้องสอนทีละขั้นตอน

อย่างค่อยเป็นค่อยไป ดังคำกล่าวที่ว่า “เดินทีละก้าว กินข้าวทีละคำ” (สมศักดิ์ กันเมือง, การสื่อสารส่วนบุคคล, 22 มกราคม 2560) พร้อมกับให้สะท้อนคิดถึงผลที่เกิดจากการทำกิจกรรมถึงผลดีผลเสียต่อตนเองและผู้อื่น แล้วจะแก้ไขสิ่งนั้นได้อย่างไร คอยถามคอยแนะนำอย่างใกล้ชิด ยอมรับผลการทำงานร่วมกันเพื่อให้เข้าใจว่าผิดถูกไม่ใช่เรื่องสำคัญ แต่สิ่งสำคัญกว่า คือ “ต้องทำ” (อำภา จันทรีหุ่น, การสื่อสารส่วนบุคคล, 23 มกราคม 2560)

2. การใช้เหตุและผลในการเลี้ยงดูเหนืออารมณ์ กล่าวคือ การให้ลูกทำกิจกรรมพ่อแม่ต้องใช้เหตุผลเป็นหลักในการให้ลูกยอมรับและทำกิจกรรมนั้น ๆ ให้สำเร็จมากกว่าการใช้อารมณ์ ต้องรู้จักควบคุมอารมณ์ได้ทุกสถานการณ์ ทั้งนี้อาจมีการลงโทษบ้างโดยอธิบายเหตุผลให้ฟังก่อนลงโทษ เหมือนกับกล่าวที่ว่า “รักวัวให้ผูก รักลูกให้ตี รักมีให้ค้า รักหน้าให้คิด รักมิตรให้เตือน เพราะไม้อ่อนดัดง่าย ไม้แก่ดัดยาก” ยึดหลักการบอกให้รู้ ทำให้ดู ไม่ตามใจลูก ให้แต่สิ่งที่มีประโยชน์ต่อลูกอย่างมีเหตุผลและสม่ำเสมอ” (สมศักดิ์ กันเมือง, การสื่อสารส่วนบุคคล, 22 มกราคม 2560)

3. การกำกับติดตามตรวจสอบอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง กล่าวคือ การติดตามผลการมอบหมายหน้าที่ให้รับผิดชอบเป็นสิ่งสำคัญ เพราะเป็นสิ่งที่พ่อแม่ต้องประเมินผลสำเร็จของงานที่ได้รับมอบหมายของบุตรหลาน แต่ทั้งนี้ในการมอบหมายงานต้องมีการแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบที่ชัดเจนระหว่างพี่น้องด้วยกัน อย่างเช่น มอบหมายให้พี่เป็นผู้ดูแลน้อง แล้วคอยแนะนำตักเตือนให้กำลังใจในสิ่งมอบหมาย ฝึกให้ช่วยเหลือแบ่งปันเอื้ออาทรกันระหว่างพี่น้อง เช่น ฝึกให้กินข้าวในจานเดียวกันโดยใช้ช้อนคนละคัน แล้วคอยสังเกตติดตามพฤติกรรมและประเมินสถานการณ์อย่างต่อเนื่องเป็นระยะ (สุนันทา ชูฤทธิ์, การสื่อสารส่วนบุคคล, 24 มกราคม 2560)

4. การเป็นผู้สนับสนุนหรือเป็นโค้ชให้ ในที่นี้ผู้ปกครองต้องชี้แนะกระตุ้นให้บุตรหลานตั้งเป้าหมายในการทำงานที่ชัดเจน และผลักดันบุตรหลานทำกิจกรรมให้สำเร็จไปทีละขั้นตอนอย่างเข้าใจ เปรียบได้กับการถางป่า ค่อย ๆ ถางทีละนิดจนสำเร็จ (สรวม วิเชียรวงศ์, การสื่อสารส่วนบุคคล, 12 มกราคม 2560) คอยอำนวยความสะดวกด้วยการจัดหาสื่ออุปกรณ์มาสนับสนุนตามความจำเป็น ชี้แนะแนวทางที่จะเดินต่อไปแต่บุตรหลานต้องเป็นผู้เล่นหรือแสดงเอง พ่อแม่ ผู้ปกครองเป็นผู้กำกับ คอยเตรียมการสนับสนุน เป็นที่ปรึกษา เปิดโอกาสให้รู้จักช่วยเหลือตัวเองให้มากที่สุด คอยใช้คำถามกระตุ้นเชิญชวนให้คิดตลอดกิจกรรม เช่น

ถามว่าอะไร ทำไม เป็นอย่างไร คอยให้กำลังใจ ยอมรับ และสร้างแรงบันดาลใจอย่างต่อเนื่อง ไม่ตำหนิหากทำไม่ได้ แต่หาวิธีการโน้มน้าว จูงใจให้ทำสิ่งต่าง ๆ ตามที่สนใจเพื่อหาทางออก มีการใช้เงื่อนไขเพื่อจูงใจให้ทำกิจกรรม เช่น ถ้าซักผ้าเสร็จเร็วพอก็จะพาไปเที่ยว เป็นต้น หรือ ยกตัวอย่างคนที่สำเร็จให้บุตรหลานฟังเพื่อเป็นแรงผลักดันให้พยายามก้าวไปให้ถึงจุดหมาย แต่จะไม่นำมาเปรียบเทียบกับคนอื่น หากจะลงโทษก็ให้ยอมรับในเหตุและผลอย่างเข้าใจ ก่อนลงโทษ และที่สำคัญสอนให้ไปในทางเดียวกันทั้งครอบครัว (สมศักดิ์ กันเมือง, การสื่อสารส่วนบุคคล, 22 มกราคม 2560)

5. การใช้หลักธรรมทางศาสนาประกอบการเลี้ยงดู กล่าวคือ เป็นการนำหลักธรรมทางศาสนามาใช้ฝึกเด็กปฐมวัย เช่น การฝึกให้เป็นผู้ให้ ไม่ปลูกฝังให้อยากได้ ให้ตระหนักอยู่กับคำว่า “ยิ่งให้ยิ่งได้” (นางเพ็ญจันทร์ ชูพงศ์, การสื่อสารส่วนบุคคล, 8 มกราคม 2560) หมายถึง ได้รู้ ได้เห็น ได้คิด ได้เป็น และได้ความสุข เป็นต้น ให้รู้จักช่วยเหลือคนอื่นการมีสัมมาคารวะ การประหยัดไม่สุร่ยสุร่าย รู้จักอยู่อย่างพอเพียง ไม่ตามใจทุกเรื่อง ให้เห็นคุณค่าของเงินแต่ละบาทที่มาจากการทำงาน สอนให้รู้จักอดออม รู้จักรู้จักตัวอย่างรอบตัว เช่น พาไปโรงพยาบาลก็จะพูดให้ฟังว่าเป็นหมอเป็นพยาบาลได้อย่างไร และจะต้องทำอะไรจึงจะได้เป็นหมอหรือพยาบาล (สรวม วิเชียรวงศ์, การสื่อสารส่วนบุคคล, 12 มกราคม 2560) หรือ กรณีบุตรหลานของนักธุรกิจ พ่อแม่ฝึกให้ทำขนมขายที่โรงเรียนหาเงินด้วยตนเอง โตขึ้นทุกคนจึงประกอบอาชีพธุรกิจ หรือฝึกให้มีความเอื้ออาทร กตัญญูกตเวที เช่น จะกินอะไรให้นึกถึงพ่อแม่พี่น้องก่อนเสมอ และเป็นต้นแบบของการมองโลกในแง่ดี เพื่อให้คิดดี พูดดี และทำดี ในการสร้างคุณและค่าให้กับตัวเอง (สุณา หงษ์ทอง, การสื่อสารส่วนบุคคล, 17 มกราคม 2560)

นอกจากนี้แนวทางในการจัดกิจกรรมการเลี้ยงลูกให้ประสบผลสำเร็จยังประกอบด้วย ความเชื่อต่อไปนี้

1. ธรรมชาติการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย การจัดกิจกรรมที่ตอบสนองการเรียนรู้ที่ดีที่สุดของเด็กปฐมวัยต้องเป็นการเรียนจากประสบการณ์จริงในชีวิตด้วยการสำรวจสิ่งแวดล้อมรอบตัว ผ่านการลองถูกลองผิดในชีวิตประจำวัน และถือว่าความผิดพลาด คือ บทเรียนที่ยิ่งใหญ่สำหรับบุตรหลานให้ใช้ความผิดพลาดนั้นเป็นบทเรียนให้ได้เรียนรู้ เช่น บางครั้งบุตรหลานเก็บน้ำยางแล้วเทราดทั้งหมด ก็จะซักถามว่า ทำไมจึงเทราด และต้องระวังอย่างไรในครั้งต่อไป ผลที่ตามมาจะเป็นอย่างไร ตัวเอง การได้ลองถูกลองผิดเป็นการฝึกให้ได้เรียนรู้ความยาก

ลำบากอันจะทำให้ประสบความสำเร็จในชีวิต ดังคำกล่าวที่ว่า “ความยากลำบากสร้างคน ความสบายทำลายคน” (สมบุรณ์ ภิญญาคง, การสื่อสารส่วนบุคคล, 17 มกราคม 2560) ด้วยเหตุนี้ การเรียนรู้ทุกอย่างต้องให้บุตรหลานมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม รับรู้สภาพความจริงของครอบครัวผ่านการฟังผู้ใหญ่ การเล่น การทำกิจกรรมในบ้านและประสบการณ์ตรงอื่น ๆ ที่สะท้อนให้บุตรหลานเห็นว่า การเรียนรู้เป็นเรื่องสนุก นั่นหมายถึง การเรียนรู้อะไรไม่ยิ่งใหญ่เท่ากับการเรียนจากประสบการณ์จริงตามธรรมชาติของวัย ซึ่งไม่มีสมบัติใดที่ยั่งยืนเท่ากับการให้บุตรหลานได้เรียนรู้ด้วยการปฏิบัติจริง

2. สภาพแวดล้อมสุนทรียะ นั่นคือ สภาพแวดล้อมที่เอื้อให้เรียนรู้ย่อมส่งผลให้บุตรหลานมีโอกาสในการเรียนรู้ที่ดี เพราะจะช่วยส่งเสริมและสร้างแรงจิตใจให้ได้รับการกระตุ้นพัฒนาการรอบด้าน ซึ่งสิ่งแวดล้อมที่ดี คือ สิ่งแวดล้อมที่ปลอดภัยทั้งกาย อารมณ์ จิตใจ และสังคม เด็กเรียนรู้ผ่านสิ่งแวดล้อมได้ทุกที่ทุกโอกาส ดังนั้น จึงต้องให้โอกาสเด็กในการเรียนรู้ทุกที่ทุกเหตุการณ์จากสภาพแวดล้อมรอบตัวทั้งที่บ้านและที่โรงเรียน บทบาทของพ่อแม่ถือเป็นสภาพแวดล้อมที่สำคัญยิ่ง โดยเฉพาะเรื่องการความรักความใกล้ชิดความเท่าเทียมกันในการรักที่มีต่อทุกคนอย่างสม่ำเสมอ การเตรียมสื่ออุปกรณ์ต่าง ๆ ให้ได้เรียนรู้การเป็นต้นแบบที่ดีของพ่อแม่ อาทิ การเป็นผู้ให้ การประหยัด ความขยัน ต่างเป็นสภาพแวดล้อมที่มีอิทธิพลที่สำคัญต่อการเรียนรู้ของเด็ก ดังคำกล่าวที่ว่า “การเลี้ยงลูกดีต้องเริ่มต้นที่พ่อแม่เป็นสำคัญ” “ลูกไม่หล่นไม่ไกลต้น” (สรรวม วิเชียรวงศ์, การสื่อสารส่วนบุคคล, 12 มกราคม 2560) ซึ่งบุตรหลานก็เสมือนเมล็ดพันธ์ที่ได้โปรยหว่าน ฝังรากลึกลงดิน เตรียมพร้อมที่จะงอกงามและเติบโตขึ้นในอนาคต

3. ความถนัดและความสนใจของเด็กปฐมวัย การให้ความสำคัญและส่งเสริมสนับสนุนในสิ่งที่บุตรหลานถนัด โดยคอยเอาใจใส่สังเกตพฤติกรรมของบุตรหลาน ค้นหาความถนัดหรือความสนใจของบุตรหลานเพื่อส่งเสริมสนับสนุนผลักดันให้ได้ทำในสิ่งที่ชอบ ไม่บังคับให้บุตรหลานทำในสิ่งที่ผู้ปกครองสนใจ ไม่กดดันหรือเร่งเรียนเพียงอย่างเดียว สร้างโอกาสให้บุตรหลานได้เผชิญกับเหตุการณ์ด้วยตนเอง ภายใต้อาณัติความปลอดภัยทั้งกายและจิตตามความสนใจและความแตกต่างระหว่างบุคคล (สมโภชน์ วัฏสุ, การสื่อสารส่วนบุคคล, 24 มกราคม 2560)

4. การเปิดโอกาสให้มีอิสระทางความคิด ผู้ปกครองมีหน้าที่หนุนเสริมให้บุตรหลานได้คิดเลือกสิ่งต่าง ๆ ด้วยตนเอง ตัดสินใจ ลองถูกลองผิดด้วยตนเอง ยอมรับผลการกระทำของบุตรหลานโดยเชื่อว่าคนเราย่อมผิดพลาดมาก่อนเสมอ อาจทำผิดได้แต่อย่าให้ผิดเป็นครั้งซ้ำสอง (วิภา กุลพรหม, การสื่อสารส่วนบุคคล, 13 มกราคม 2560) ส่งเสริมให้บุตรหลานซักถามสังเกตใช้คำถามกระตุ้นให้คิดนอกกรอบ ไม่สอนให้เก่งแต่ทำตามสั่งอย่างเดียวขาดปัญญาทางการคิดให้ความรักแบบมีเงื่อนไข ด้วยวิธีการให้โอกาสที่เป็นอิสระ เพื่อก่อให้เกิดเป็นทำเป็น เรียนรู้เป็น ฟังตนเองได้ สังคมฟังได้

5. การใช้เวลากับบุตรหลาน ทั้งนี้การใช้เวลากับบุตรหลานต้องยิ่งใหญ่ที่สุดย่อมไม่มีข้ออ้างใด ๆ เป็นหน้าที่ของพ่อแม่ผู้ปกครอง เพราะเด็กเปรียบเสมือนแก้วใบหนึ่งที่สามารถเติมเต็มได้ตลอดเวลาที่มีโอกาส (ประนอม เพ็ชรทอง, การสื่อสารส่วนบุคคล, 2 กุมภาพันธ์ 2560) ดังนั้น พ่อแม่จึงจำเป็นต้องร่วมทำกิจกรรมกับบุตรหลานทุกเวลาตามโอกาสที่เหมาะสม เช่น ในระหว่างการทำงานจะให้บุตรหลานมาทำงานด้วยเพื่อเปิดโอกาสให้ได้เรียนรู้ผ่านสถานการณ์จริง โดยส่วนใหญ่ผู้ปกครองต้นแบบใช้เวลาช่วงที่ทำกิจกรรมร่วมกันหรือก่อนนอนเป็นหลัก เช่น อ่านนิทานก่อนนอนทุกคืน หรือกิจกรรมพูดคุยเรื่องที่สัมพันธ์กับที่โรงเรียน โดยพ่อแม่ต้องไม่เอาแต่เรื่องของตน ไม่เลือกเวลาใดเหมาะสมกับการสอนบุตรหลาน แต่ทุกเวลาเป็นของบุตรหลาน ให้เวลากับการตอบคำถามหรือพูดคุยแสดงความคิดเห็น โดยเฉพาะบุตรหลานที่อยู่วัยอนุบาล

6. ความรักความใกล้ชิดที่สม่ำเสมอ การดูแลเอาใจใส่กับบุตรหลานอย่างสม่ำเสมอ ทั้งเรื่องงานและการเรียน ช่วยให้บุตรหลานได้สัมผัสรักในสถานการณ์ต่าง ๆ เช่น นอนด้วยกัน ทำงานด้วยกัน ร่วมคิดร่วมแก้ไข ซักถามสิ่งที่ทำขณะอยู่ที่โรงเรียนทุกวัน ซักถามเรื่องการบ้าน อ่านหนังสือให้บุตรหลานฟังสม่ำเสมอ คอยรับฟังความคิดเห็นของบุตรหลาน เป็นที่ปรึกษาในทุกเรื่อง พูดคุยกับบุตรหลานก่อนนอนทุกคืน เพื่อขัดเกลาเติมเต็มให้กับบุตรหลาน สร้างความผูกพันที่ดี ความรักความใกล้ชิด หากเปรียบเทียบกับปลูกต้นไม้แล้วพฤติกรรมดังกล่าวเหมือนกับการรดน้ำ พรุนดิน เติมน้ำปุ๋ยเติมดิน คอยตัดแต่งกิ่งก้านที่ไม่ดีออกคอยสังเกตและดำเนินการอย่างต่อเนื่องจริงจัง ความรักความใกล้ชิดนับได้ว่าเป็นยาขานานสำคัญยิ่งที่จะรักษาทุกโรคให้กับเด็ก ก่อให้เกิดภูมิคุ้มกันและดำเนินชีวิตที่ถูกต้องนำไปสู่ความสำเร็จในอนาคต ดังคำกล่าวที่ว่า “ทุกคนสำเร็จได้ด้วยความรักความใกล้ชิดของพ่อแม่ผู้ปกครอง” (สมศักดิ์

กันเมือง, การสื่อสารส่วนบุคคล, 22 มกราคม 2560)

แนวคิดความเชื่อในเบื้องต้นเป็นเหตุปัจจัยให้ผู้ปกครองจัดกิจกรรมให้บุตรหลานช่วงปฐมวัยก่อให้เกิดการคิดวิเคราะห์จำนวน 4 หมวด 40 กิจกรรม ดังนี้

1. หมวดงานบ้าน จำนวน 10 กิจกรรม ได้แก่ การกวาดบ้าน การถูบ้าน การเช็ดทำความสะอาดสิ่งของเครื่องใช้ การเก็บขยะทิ้งและการคัดแยกขยะเพื่อนำมาใช้ใหม่ การจัดระเบียบบ้าน การซักผ้า การตากผ้า การเก็บเสื้อผ้าหรือพับผ้า การทำความสะอาดห้องน้ำ การล้างรถ

2. หมวดงานครัว จำนวน 10 กิจกรรม ได้แก่ การล้างผัก การเด็ดผัก การร่วมปรุงรสอาหาร การหุงข้าวหรืออุ่นแกง การทำอาหารและขนมง่าย ๆ การจัดอาหารสำหรับรับประทาน การเก็บของใช้ในครัว การล้างจาน การกรอกน้ำใส่ขวด การบริหารอาหารหรือเครื่องดื่มแก่สมาชิกในครอบครัว

3. หมวดกิจวัตรประจำวัน จำนวน 12 กิจกรรม ได้แก่ อาบน้ำฟอกสบู่การสระผม การแปรงฟัน การเก็บของเล่น การเลือกเครื่องแต่งกาย การแต่งตัวเอง การรับประทานอาหารด้วยตนเอง การดูแลช่วยเหลือสมาชิกในครอบครัว การพับผ้าห่มหรือเก็บที่นอน การสวมรองเท้า การทำความสะอาดการทำพิธีทางศาสนา

4. หมวดงานอดิเรกและนันทนาการ จำนวน 13 กิจกรรม ได้แก่ การวาดภาพ การเล่นเกมง่าย ๆ การอ่านนิทาน การเล่นหรือฟังดนตรี การเล่นกีฬา การปั่นจักรยาน การออมทรัพย์การดูการ์ตูน การประดิษฐ์ของเล่น การเล่นของเล่น การรดน้ำพรวนดินต้นไม้ การทัศนศึกษาในสถานที่ต่างและการเยี่ยมญาติ

การปฏิบัติกิจกรรมด้วยตนเองของบุตรหลานส่งผลให้เกิดการคิดวิเคราะห์ในหลายมิติ กล่าวคือ เริ่มตั้งแต่บุตรหลานได้สังเกตองค์ประกอบย่อยของวัสดุอุปกรณ์ที่ได้สัมผัส เช่น สี รูปร่างลักษณะ รูปทรง คุณสมบัติ ขนาด ปริมาณ ความยาว น้ำหนัก เป็นต้น ได้รู้และเข้าใจความสำคัญของวัสดุอุปกรณ์แต่ละส่วน จากวิธีการหรือขั้นตอนของกิจกรรมที่มีส่วนร่วมทำให้มองเห็นความสัมพันธ์ของส่วนประกอบต่าง ๆ แล้วเกิดการเปรียบเทียบความเหมือน ความแตกต่าง เข้าใจถึงสาเหตุของสิ่งที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติอย่างลึกซึ้ง ในที่สุดสามารถเลือกทำสิ่งต่าง ๆ โดยรอบรู้ในกระบวนการ จนก่อให้เกิดระบบคิดในสมองกลายเป็นข้อสรุปที่เป็นหลักการ นอกจากนี้ บทบาทของผู้ปกครอง ได้แก่ การกระตุ้น การโน้มน้าวใจให้

บุตรหลานได้สังเกตองค์ประกอบย่อยของวัสดุอุปกรณ์ประกอบกิจกรรมที่ทำ การเปิดโอกาสให้บุตรหลานมีส่วนร่วมในการซักถามให้เกิดข้อสงสัย การตอบข้อซักถามเพื่อไขข้อข้องใจ การให้กำลังใจ การยอมรับการกระทำกิจกรรมอย่างเป็นกัลยาณมิตร การทำเป็นตัวอย่างและการปฏิสัมพันธ์ระหว่างการทำกิจกรรม เป็นต้น เป็นปัจจัยเกื้อหนุนให้เด็กได้คิดวิเคราะห์ ครบถ้วนทั้งวิเคราะห์องค์ประกอบย่อย วิเคราะห์ความสัมพันธ์ และวิเคราะห์หลักการในทุกกิจกรรม ดังเช่น 1) กิจกรรมการกวาดบ้าน ปัจจัยที่ก่อให้เกิดการคิดวิเคราะห์ด้านองค์ประกอบย่อย ได้แก่ สี รูปร่าง รูปทรง ความยาว น้ำหนักของไม้กวาด ถึงขยะ ความสำคัญของส่วนประกอบที่ทำให้บ้านสะอาดด้วยการกวาด ด้านความสัมพันธ์ ได้แก่ ความแตกต่างเกี่ยวกับสี รูปร่าง รูปทรง ความยาว น้ำหนักของไม้กวาด ที่ตักเศษผง และถึงขยะ รวมถึงสาเหตุที่ทำให้บ้านสะอาด ส่วนด้านการวิเคราะห์เชิงหลักการ ได้แก่ วิธีการขั้นตอนการกวาดบ้านถูบ้านให้สะอาด ทั้งนี้ปัจจัยที่สำคัญอีกอย่าง คือ บทบาทของผู้ปกครองในการใช้คำถามให้สังเกตความเหมือนความแตกต่างเกี่ยวกับสี รูปร่าง รูปทรง ความยาว น้ำหนัก เป็นต้น 2) กิจกรรมการซักผ้า ปัจจัยที่ก่อให้เกิดการคิดวิเคราะห์ด้านองค์ประกอบย่อย ได้แก่ สี กลิ่น ขนาด รูปทรง รูปร่าง คุณสมบัติของอุปกรณ์ซักผ้า เช่น ผงซักฟอก น้ำ แปรงถูผ้า ตะกร้าผ้า กะละมัง ปริมาณของผงซักฟอก ด้านความสัมพันธ์ ได้แก่ ความเหมือนความต่างของผ้าก่อนซักและหลังซักรวมถึงผงซักฟอก ความสัมพันธ์ของปริมาณน้ำกับผ้าที่ซัก สาเหตุของการทำให้ผ้าสะอาด การจำแนกหรือจัดหมวดหมู่ของผ้าก่อนซัก ส่วนด้านการวิเคราะห์เชิงหลักการ ได้แก่ กระบวนการซักผ้า แนวทางการซักผ้าที่ดีควรแช่ผ้าก่อนซัก และแยกผ้าสีออกจากกัน รวมถึงบทบาทของผู้ปกครองในการกระตุ้นให้สังเกตวัสดุอุปกรณ์ด้วยการใช้คำถาม การเสริมแรง และการเป็นแบบอย่างในการซักผ้าของผู้ปกครอง 3) กิจกรรมการล้างผัก ปัจจัยที่ก่อให้เกิดการคิดวิเคราะห์ด้านองค์ประกอบย่อย ได้แก่ รูปร่าง รูปทรง จำนวน สี กลิ่น ปริมาณของผักที่ล้าง และน้ำที่ใช้ล้าง ด้านความสัมพันธ์ ได้แก่ ความเหมือนความแตกต่างของลักษณะผักด้านรูปร่าง รูปทรง จำนวน สี กลิ่นของผักที่ล้าง และสาเหตุที่ทำให้ผักสะอาดส่วนด้านการวิเคราะห์เชิงหลักการ ได้แก่ วิธีการล้างผัก รวมถึงบทบาทของผู้ปกครองในการกระตุ้นให้สังเกตวัสดุอุปกรณ์ด้วยการใช้คำถาม การเสริมแรง และการเป็นแบบอย่างในการล้างผักของผู้ปกครอง 4) กิจกรรมการล้างผัก ปัจจัยที่ก่อให้เกิดการคิดวิเคราะห์ด้านองค์ประกอบย่อย ได้แก่ รูปร่าง ขนาด ตำแหน่งที่เก็บ น้ำหนัก สี จำนวน เครื่องครัวที่แตกต่างกัน

ด้านความสัมพันธ์ ได้แก่ ความเหมือนความแตกต่างของสิ่งของเครื่องใช้ในครัวด้านรูปทรง ตำแหน่งที่เก็บ ขนาด น้ำหนัก สี การจัดหมวดหมู่ของของใช้ในครัวในสำหรับจัดเก็บ ส่วนด้านการวิเคราะห์เชิงหลักการ ได้แก่ วิธีการล้างผัก รวมถึงบทบาทของผู้ปกครองในการกระตุ้นให้สังเกตวัสดุอุปกรณ์ด้วยการใช้คำถาม การเสริมแรง และการเป็นแบบอย่างในการล้างผักของผู้ปกครอง 5) กิจกรรมการล้างผัก ปัจจัยที่ก่อให้เกิดการคิดวิเคราะห์ด้านองค์ประกอบย่อย ได้แก่ รูปทรง ขนาด ตำแหน่งที่เก็บ น้ำหนัก สี จำนวนเครื่องครัวที่แตกต่างกัน ด้านความสัมพันธ์ ได้แก่ ความเหมือนความแตกต่างของสิ่งของเครื่องใช้ในครัวด้านรูปทรง ตำแหน่งที่เก็บ ขนาด น้ำหนัก สี การจัดหมวดหมู่ของของใช้ในครัวในสำหรับจัดเก็บ ส่วนด้านการวิเคราะห์เชิงหลักการ ได้แก่ วิธีการล้างผัก รวมถึงบทบาทของผู้ปกครองในการกระตุ้นให้สังเกตวัสดุอุปกรณ์ด้วยการใช้คำถาม การเสริมแรง และการเป็นแบบอย่างในการล้างผักของผู้ปกครอง เป็นต้น

อภิปรายผล

ข้อมูลจากผลการวิจัย พบว่า

1. แนวทางของผู้ปกครองในการจัดกิจกรรมเสริมสร้างการคิดวิเคราะห์ของเด็กปฐมวัย เกิดจากแนวคิด ความเชื่อ ความรู้สึกละเอียดที่เกิดจากประสบการณ์ตรงในประเด็นเกี่ยวกับการฝึกความรับผิดชอบด้วยการทำงาน การใช้เหตุผลอยู่เหนืออารมณ์ การกำกับติดตามอย่างสม่ำเสมอ การเป็นโค้ช การใช้หลักธรรมชาติทางศาสนาในการเลี้ยง และความเชื่อเกี่ยวกับธรรมชาติการเรียนรู้ สภาพแวดล้อมสุนทรีย์ ความถนัดและความสนใจของเด็ก การให้อิสระทางความคิด การให้เวลากับลูก ความรักความใกล้ชิด ส่งผลให้ลูกประสบผลสำเร็จ ทั้งนี้ ความแนวคิด ความเชื่อข้างต้นเป็นช่องทางที่เปิดโอกาสให้เด็กได้ลงมือปฏิบัติจริง ได้ค้นพบด้วยตนเอง ได้แสดงความคิดเห็นอย่างอิสระ ได้วิพากษ์วิจารณ์อย่างมีเหตุผล ได้วิเคราะห์สังเคราะห์จากสื่ออุปกรณ์ สิ่งเร้าหรือจากแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย ได้คิดเชื่อมโยงกับความเป็นจริงในชีวิตประจำวัน ผ่านการสังเกต สำรวจ จดจำจากสื่ออุปกรณ์สิ่งเร้าที่สัมผัส ทำให้สมองมีข้อมูลเพียงพอในการนำไปสู่การประมวลผลเพื่อนำไปใช้ หรือที่เรียกว่า การคิดวิเคราะห์ ซึ่งเป็นไปตามทฤษฎีของเพียเจต์ (Piaget, 1969) ที่ว่า การเรียนรู้เกิดจากการปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมด้วยการใช้ประสาทสัมผัสทั้งห้าที่ก่อให้เกิดกระบวนการดูดซึมและปรับขยายโครงสร้างของสมองสู่การคิด

การฝึกความรับผิดชอบด้วยการทำงานภายใต้สภาพแวดล้อมสุนทรีย์ และทฤษฎีของ บรูเนอร์ (Bruner, 1960) ที่ว่า การเรียนรู้เกิดจากการค้นพบด้วยตนเอง การปฏิสัมพันธ์กับ สิ่งแวดล้อมผ่านการสำรวจกิจกรรมที่ปฏิบัติหรืองานที่ทำได้คิดค้นด้วยตนเองอย่างอิสระ อีกทั้ง สอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎีการสร้างองค์ความรู้ (Constructivism) ที่ว่า การเรียนรู้ต้องคำนึงถึง ประสบการณ์ของเด็กเป็นสำคัญ ผู้เรียนต้องลงมือปฏิบัติจริงผ่านการเป็นผู้ทดลอง อภิปราย สำรวจตามความถนัดและความสนใจของตนเองภายใต้สภาพแวดล้อมสุนทรีย์ (ชนาธิป พรกุล, 2557) และเกิดการปฏิสัมพันธ์ทางสังคมด้วยความรักความเอื้ออาทรตามแนวคิดจิตปัญญา (Contemplative) ที่ว่า การเรียนรู้เป็นไปตามศักยภาพของผู้เรียน โดยผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติ อย่างอิสระภายใต้ความรักความใกล้ชิด ความเมตตา ความเอื้ออาทร (จินดา น้ำเจริญ, 2556) ภายใต้การให้คำแนะนำปรึกษาหรือการโค้ชจากผู้ปกครองอย่างเข้าใจ และใช้เหตุผลอยู่เหนือ อารมณ์ รวมทั้งมีเวลามากพอในการกำกับติดตามอย่างสม่ำเสมอ

2. กิจกรรมที่ผู้ปกครองใช้เป็นแนวทางในการให้เด็กปฐมวัยปฏิบัติและก่อให้เกิด การคิดวิเคราะห์ ประกอบด้วย กิจกรรมหมวดงานบ้าน หมวดงานครัว หมวดกิจวัตรประจำวัน และหมวดงานอดิเรกและนันทนาการ ซึ่งเป็นกิจกรรมที่ไปในทิศทางเดียวกับที่ สุนันทา สิริโสภณ (2553) ได้นำเสนอลักษณะงานที่เหมาะสมกับเด็กว่า ประกอบด้วยงานต่าง ๆ จำแนกตามวัย ได้แก่ วัย 2-3 ขวบ เป็นงานเกี่ยวกับการดูแลตนเอง ช่วยแยกผ้าสี หยิบผ้าลงเครื่องซักผ้า เก็บ รองเท้าเป็นระเบียบ วัย 4 ขวบ เป็นงานแต่งตัวเอง อาบน้ำเอง ใส่เสื้อผ้าเอง พับผ้าผืนเล็ก ๆ หยิบของขึ้นเล็ก ๆ วัย 5 ขวบ สามารถเก็บเตียง ผ้าปู คลุมเตียง พับผ้ารับโทรศัพท์ รินนมใส่ แก้วเอง ใส่รองเท้าแบบง่าย ๆ ด้วยตัวเอง วัย 6 ขวบ สามารถนำจานที่ใช้แล้วไปใส่ในอ่างล้าง จาน กวาดบ้าน ปิดฝุ่้น ช่วยแม่เตรียมอาหารเข้าแบบง่าย ๆ ซึ่งเป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมให้เกิด ทักษะการคิดวิเคราะห์ อันเป็นทักษะสำคัญในการขับเคลื่อนสู่ความสำเร็จในอนาคต เนื่องจาก เป็นกิจกรรมที่ก่อให้เกิดการคิดวิเคราะห์ดังนี้

2.1 ชนิดและลักษณะของกิจกรรมที่ทำส่งผลให้บุตรหลานเสริมสร้างการคิด วิเคราะห์ เนื่องจากเด็กได้สัมผัสกับสื่ออุปกรณ์ที่ใช้ประกอบ ซึ่งก่อให้เกิดการคิดวิเคราะห์ใน องค์ประกอบต่าง ๆ อาทิ 1) กิจกรรมการตากผ้า เด็กได้สังเกตรูปทรงของผ้า ลักษณะของผ้า เกี่ยวกับสี รูปร่าง ขนาดไม้แขวน ตัวหนีบ เข้าใจความสำคัญของอุปกรณ์การตากผ้า ซึ่งเป็ นการวิเคราะห์องค์ประกอบย่อย ในขณะเดียวกันเด็กต้องตัดสินใจเลือกไม้แขวนผ้าให้สัมพันธ์

กับผ้า ทำให้ได้วิเคราะห์ความสัมพันธ์ของไม้แขวนผ้ากับผ้า และเมื่อตากบอย ๆ ทำให้เด็กสรุปหลักการได้ว่า จะตากผ้าด้วยวิธีการอย่างไร มีกระบวนการตากเช่นไร จะตากผ้าในสถานที่ใดจึงจะแห้งเร็ว เป็นต้น 2) กิจกรรมการทำอาหาร เด็กได้สังเกตเกี่ยวกับสี ขนาด รูปร่าง รูปทรง กลิ่น จำนวน คุณสมบัติ ของวัสดุประกอบการทำอาหาร เป็นผลให้เด็กได้คิดวิเคราะห์องค์ประกอบย่อยหรือรายละเอียดของสื่ออุปกรณ์เหล่านั้น เด็กคิดจำแนก จัดหมวดหมู่อุปกรณ์ประกอบอาหาร เปรียบเทียบการเปลี่ยนแปลงของอาหารแต่ละขั้นตอน เป็นการฝึกวิเคราะห์ความสัมพันธ์ ในที่สุดเด็กก็สามารถทำอาหารได้อย่างรู้กระบวนการและนำไปใช้ได้จริง ส่งผลให้เกิดการวิเคราะห์เชิงหลักการ จะเห็นว่า กระบวนการคิดดังกล่าวจะจุดประกายขึ้นก็ต่อเมื่อมีการกำหนดสิ่งที่จะวิเคราะห์ให้ชัดเจนก่อน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ ประพันธ์ศิริ สุเสารัจ (2556) ที่ได้แสดงทัศนะไว้ว่า แนวทางการพัฒนาการคิดวิเคราะห์ต้องกำหนดสิ่งที่จะวิเคราะห์ให้ชัดเจนก่อน

2.2 วิธีการหรือขั้นตอนการทำกิจกรรมที่บุตรหลานมีส่วนร่วมในแต่ละขั้นตอนจะส่งผลให้บุตรหลานเกิดการคิดวิเคราะห์ที่แตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับความยากง่ายหรือขั้นตอนของกิจกรรมนั้น ๆ รวมถึงการได้มีส่วนร่วมแต่ละขั้นตอน เช่น กิจกรรมหุงข้าวอุ่นแกง หากบุตรหลานได้ทำเองตั้งแต่ขั้นของการล้างข้าวสาร บุตรหลานจะได้วิเคราะห์องค์ประกอบย่อยเกี่ยวกับลักษณะของเมล็ดข้าวสาร คุณสมบัติของน้ำ และข้าวสาร และหากบุตรหลานได้ใส่น้ำก็จะได้วัดระดับน้ำในหม้อข้าวก่อนหุง ส่งผลให้เข้าใจเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างปริมาณน้ำกับข้าวสาร ในที่สุดบุตรหลานจะสามารถเข้าใจวิธีการหุงข้าวที่ถูกต้องได้ เป็นต้น ทั้งนี้บุตรหลานจะได้คิดวิเคราะห์มากขึ้นเพียงใดขึ้นอยู่กับโอกาสให้บุตรหลานมีส่วนร่วมทำกิจกรรมในขั้นตอนต่าง ๆ ตั้งแต่การเตรียมจัดกิจกรรม การสร้างโอกาสให้บุตรหลานได้ทำกิจกรรม การกระตุ้น การโน้มน้าวใจให้ได้สังเกตวัสดุอุปกรณ์ของกิจกรรมที่ทำเกี่ยวกับสี รูปร่าง รูปทรง ขนาด คุณสมบัติ น้ำหนัก เป็นต้น การเปิดโอกาสให้บุตรหลานมีส่วนร่วม การซักถามชวนคิดให้เกิดข้อสงสัย อยากรู้ อยากเห็น การตอบข้อซักถามเพื่อไขข้อข้องใจในแต่ละขั้นตอนของกิจกรรม ดังงานวิจัยของศักดิ์ศรี สืบสิงห์ (2561) ที่ได้ศึกษาวิจัยด้วยการใช้คำถาม 5 w 1H พัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ในขั้นตอนของการทำกิจกรรมพบว่า นักเรียนมีทักษะการคิดวิเคราะห์สูงขึ้น

2.3 เทคนิควิธีของผู้ปกครอง ได้แก่ การให้กำลังใจ การยอมรับการกระทำ กิจกรรมอย่างเป็นกัลยาณมิตร การทำเป็นแบบอย่าง การปฏิสัมพันธ์ระหว่างการทำกิจกรรม การสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่มีความสุขสร้างสิ่งแวดล้อมที่ปลอดภัยทั้งกายและใจจะ ช่วยหนุนเสริมให้เกิดพัฒนาการทางสติปัญญาด้านการคิดวิเคราะห์ ฉะนั้นพ่อแม่ผู้ปกครองควร เปิดโอกาสให้เด็กได้ทดลองทำจริง เปิดโอกาสให้ได้พบเห็นสิ่งแปลก ๆ ใหม่ ๆ ก่อให้เกิดการสังสม ข้อมูล (Working memory) เป็นชนวนสู่การคิดวิเคราะห์ในลำดับต่อไป ดังที่ สุชา จันทร์เอม (2542) ได้กล่าวถึงบทบาทของพ่อแม่ ผู้ปกครองในการเสริมสร้างพัฒนาการทาง สติปัญญาของเด็กไว้หลายแนวทาง รอบด้านในทุกมิติและคล้ายคลึงกับที่สำนักงานเลขาธิการ สภาการศึกษา (2553) กล่าวไว้ว่า แนวทางการจัดกิจกรรมที่ผู้ปกครองสามารถนำมาใช้พัฒนา การคิดวิเคราะห์ให้กับเด็กปฐมวัย เช่น การชวนเล่าเรื่อง เล่าเหตุการณ์ก่อนหลัง เล่านิทาน ชักชวน วาดภาพสร้างงานศิลปะประดิษฐ์จากประสบการณ์ที่พบในชีวิตประจำวัน หรือประดิษฐ์เศษวัสดุ เป็นต้น ซึ่งเป็นกิจกรรมที่เด็กได้สังเกตองค์ประกอบย่อย เปรียบเทียบความสัมพันธ์และสรุป หลักการได้

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

การวิจัยนี้เป็นการศึกษานำร่องด้วยการถอดบทเรียนแนวทางการเลี้ยงลูกของผู้ปกครองต้นแบบในจังหวัดสุราษฎร์ธานีที่ประสบผลสำเร็จมาแล้ว ทำให้ได้แนวทางการจัด กิจกรรมเสริมสร้างคิดวิเคราะห์ของเด็กปฐมวัยมาประยุกต์ใช้ ดังนั้น ในการนำมาใช้สามารถ ประยุกต์ใช้ได้กับเด็กปฐมวัยในทุกกิจกรรมทั้งงานบ้าน งานครัว งานกิจวัตรประจำวัน และ งานอดิเรกและนันทนาการ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาการคิดวิเคราะห์ของเด็กปฐมวัยโดยระบบโรงเรียน เช่น การจัดประสบการณ์ในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์ของเด็กปฐมวัย หรือ มาจากแนวคิดของภูมิปัญญาด้านอื่น ๆ ของผู้ปกครองต้นแบบที่เลี้ยงลูกประสบผลสำเร็จมา แล้ว เช่น การเล่นตามวิถีภูมิปัญญาไทยที่ส่งผลต่อการคิดวิเคราะห์ของเด็กปฐมวัย

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). *หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560*. กรุงเทพมหานคร: ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- จินดา น้ำเจริญ. (2556). *การพัฒนารูปแบบการฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการเผชิญอุปสรรคในการปฏิบัติการสอนของนักศึกษาสาขาวิชาการศึกษาศึกษาปฐมวัย (ปริญญาโทพนธมหาบัณฑิตไม่ได้ตีพิมพ์)*. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, กรุงเทพมหานคร.
- ชนาธิป พรกุล. (2557). *การสอนกระบวนการคิด ทฤษฎีและการนำไปใช้* (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์. (2553). *เทคนิคการใช้คำถามพัฒนาการคิด* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: สหสมิตร พรินต์แอนด์พับลิชชิง.
- ชิตาพร เอี่ยมสะอาด และ คณะ. (2561). *การพัฒนาแบบกิจกรรมเสริมสร้างการคิดวิเคราะห์ของเด็กปฐมวัยโดยใช้ผู้ปกครองต้นแบบเป็นฐานในจังหวัดสุราษฎร์ธานี*. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการวิจัยแห่งชาติ (วช.).
- ธิดา พัทธสินสุข. (2562). *วิกฤตปฐมวัยกระทบอนาคต. วารสารการจัดการทางการศึกษาปฐมวัย*, 1(1), 77-89.
- นวลจันทร์ จุฑาภักดีกุล. (2561). *พัฒนาการทางสมองด้านการคิดในเด็กปฐมวัย. ใน สุภาวดี หาญเมธี และ คณะ (บก.). คู่มือพัฒนาสมอง EF executive functions สำหรับครูปฐมวัย*. (น. 14-25). กรุงเทพมหานคร: มติชน.
- ประพันธ์ศิริ สุเสารัจ. (2556). *การพัฒนาการคิด* (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพมหานคร: 9119 เทคนิคพรินต์.
- พรรณี เกษกมล. (2558ก). *การจะคิดวิเคราะห์เป็นต้องฝึกคิดเสียก่อน ใน สุมณ อมรวิวัฒน์ (บก.). ศาสตร์การคิด*. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- พรรณี เกษกมล. (2558ข). *สร้างความคิดให้เฝ้ายบคมด้วยการคิดอย่างเฝ้ายบแหลม*. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.

- ไพฑูรย์ สีนลารัตน์ และ คณะ. (2558). ร่วมกันสร้างสังคมการคิดท่ามกลางสังคมข่าวสาร
ใน สุมณ อมรวิวัฒน์ (บก.). *ศาสตร์การคิด* (น.167-175). กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัย
ธุรกิจบัณฑิต.
- ยอดมณู เป้าสุวรรณ. (2556). *10 ทักษะสอนเด็กให้เป็นอัจฉริยะ เก่งในเส้นทางตัวเอง*.
กรุงเทพมหานคร: กู๊ดไลฟ์.
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ, สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ และองค์การยูนิเซฟ. (2560,
27 มีนาคม). *พัฒนาการเด็ก การสำรวจสถานการณเด็กและสตรีในประเทศไทย พ.ศ.*
2558-2559. สืบค้นจาก [http://www.nso.go.th/sites/2014/Pages/สำรวจ/ด้าน](http://www.nso.go.th/sites/2014/Pages/สำรวจ/ด้านสังคม/แรงงาน/สถานการณเด็กและสตรีในประเทศไทย.aspx)
[สังคม/แรงงาน/สถานการณเด็กและสตรีในประเทศไทย.aspx](http://www.nso.go.th/sites/2014/Pages/สำรวจ/ด้านสังคม/แรงงาน/สถานการณเด็กและสตรีในประเทศไทย.aspx)
- สุชา จันทรเอม. (2542). *จิตวิทยาพัฒนาการ* (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนา
พานิช.
- สุนันทา สิริโสภณ. (2553). *เลี้ยงลูกให้เป็นอัจฉริยะ*. กรุงเทพมหานคร: ทีบีเค มีเดีย.
- สุภาวดี หาญเมธี. (2557). *Brain guide ปลูกพลังสมอง (วัย 1-3 ปี)*. กรุงเทพมหานคร:
รักลูกบุ๊กส์.
- สุมณ อมรวิวัฒน์. (2559). *ครุศึกษากับความเปลี่ยนแปลงที่ท้าทาย* (พิมพ์ครั้งที่ 2). นนทบุรี:
วัชรินทร์ พี.พี.
- สุธีระ ประเสริฐสรรพ. (2555). *โครงการฐานวิจัยการะบวนการเรียนรู้ใหม่ของการศึกษา*.
กรุงเทพมหานคร: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.).
- สุวิทย์ มูลคำ. (2547). *กลยุทธ์...การสอนคิดวิเคราะห์*. กรุงเทพมหานคร: ภาพพิมพ์.
- เสาวภา โชติเกษมศรี. (2554). *พัฒนาการครอบครัวและเด็ก*. กรุงเทพมหานคร: นาคิลป์โฆษณา.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2549). *คู่มือพ่อแม่ ผู้ปกครอง สำหรับอบรม*
เลี้ยงดูเด็กปฐมวัย 0-5 ปี ปัญญาดี มีความคิด. กรุงเทพมหานคร: ชุมชนสหกรณ์
การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2553). *สมรรถนะของเด็กปฐมวัยในการพัฒนาเด็กวัย*
3-5 ปี (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: แพลน ฟอว์ คัดส์.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2553). *แนะแนวหลักในการปฏิบัติต่อลูกวัย 0-3 ปี ของ*
พ่อแม่ ผู้ปกครอง ผู้ดูแลเด็ก. กรุงเทพมหานคร: พริกหวานกราฟฟิค.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2559). รายงานผลการศึกษา การพัฒนามาตรฐาน การศึกษาของต่างประเทศ. นนทบุรี: 21 เซ็นจูรี.

ศักดิ์ศรี สืบสิงห์. (2561). การพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์สำหรับนักศึกษาสาขาวิชา ศิลปศึกษา คณะครุศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด. *ครุศาสตร์สาร มหาวิทยาลัย ราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา*, 12(2), 85-96.

ภาษาอังกฤษ

Bloom, B. S. (1956). *Taxonomy of educational objective handbook 1: Cognitive domain*. New York: David Mckey.

Bruner, J. S. (1960). *The process of education*. Cambridge, MA: Harvard University Press.

Decker, C. A., & Decker, J. R. (1984). *Planning and administering early childhood programs*. New York: Macmillan.

Hoffman, L. (1970). *The value of children to parents*. Michigan: Michigan University.

Piaget, J., & Inhelder, B. (1969). *The psychology of the child*. New York: Basic Book.

Saltz, E., Dixon, D., & Johnson, J. (1977). Training disadvantaged preschoolers on various fantasy activities: Effects on cognitive functioning and impulse control. *Child Development*, 48(2), 367-380.